

דף סיכום בחינה

מזהה בחינה: 001000257564 מזהה סטודנט: 274886

שם קורס: מבוא למשפט עברי

מספר מבחן: 0001

מספר שאלה בטופס בחינה	ניקוד מירבי	ציון	התשובה שסומנה	התשובה הנכונה	מיקום השאלה בטופס המקור	מיקום התשובה שסומנה בטופס המקור
1	3.00	3.00	1	1	1	1
2	3.00	0.00	4	1	2	4
3	3.00	3.00	1	1	3	1
4	3.00	3.00	1	1	4	1
5	3.00	3.00	1	1	5	1
6	3.00	3.00	1	1	6	1
7	3.00	3.00	1	1	7	1
8	3.00	0.00	2	1	8	2
9	3.00	3.00	1	1	9	1
10	3.00	3.00	1	1	10	1
11	3.00	3.00	1	1	11	1
12	3.00	3.00	1	1	12	1
13	3.00	3.00	1	1	13	1
14	3.00	3.00	1	1	14	1
15	3.00	3.00	1	1	15	1
16	3.00	3.00	1	1	16	1
17	3.00	3.00	1	1	17	1
18	3.00	3.00	1	1	18	1
19	3.00	3.00	1	1	19	1
20	3.00	3.00	1	1	20	1
21	15.00	15.00	-	-	21	-
22	12.00	12.00	-	-	22	-
23	12.00	12.00	-	-	23	-
24	1.00	1.00	-	-	24	-

כמות תשובות נכונות (עבור שאלות סגורות) : 18

ציון בחינה סופי : 94.00

מקרא צבעים

תשובה שגויה
שאלה שלא נענתה
שאלה מבוטלת

הבחינה הבדוקה בעמודים הבאים

מבוא למשפט עברי 9911101,02 תשפ"ב מועד א

- חומר עזר **אסור** בשימוש.
- שימו לב למגבלת המילים. המערכת לא תאפשר לכתוב מעבר למגבלה.
- **בשאלות הפתוחות - יש לנמק כל תשובה.** תשובה שאיננה מנומקת לא תזכה בניקוד.
- מקום בו יש יותר מדעה אחת או שהתשובה תלויה בשינויי נסיבות יש לציין את כל הדעות או הנסיבות.
- בחלק של שאלות רב ברירה – יש לבחור את התשובה **הנכונה ביותר**.
- בהצלחה!!!

המסמך עוסק במספר סוגיות, אשר אדון בהן לפי הסעיפים השונים:

א. הסעיף הראשון עוסק בקביעה כי כל קנייה בחנות תתברר על פי ההלכה בביה"ד לממונות שבעיר. האיסור לפי ההלכה, עניינו באיסור פנייה לערכאות של גוים. **על כן, נראה כי סעיף זה לא מעלה קשיים ויש לו תוקף.**

ב. הסעיף השני עוסק בקביעה, שהלווה מהקרן מותר מראש על טענה של שמיטת כספים. ההלכה קובעת בעניין זה שבשנת השמיטה (השנה השביעית), תחול שמיטת חובות. קביעה זו עניינה בדיני ממונות, ועל כן מותר להתנות עליה. אולם, תניה שכזו צריכה להיות מפורשת ולחול על הלוואה ספציפית אשר לא תפקיע אדם מן הדין באופן מלא. לעניינו, הקביעה שבסעיף מהווה תניה כוללת ובלתי-מפורשת, שכן קובעת איסור שמיטת חוב באופן מלא לכל לווה מהקרן. **על כן, תניה זו לא תקפה.**

ג. הסעיף השלישי עוסק בגביית ריבית מהלווה מהקרן. ההלכה קובעת איסור של גביית ריבית. משום שמדובר בדיני איסורים, לא ניתן להתנות עליהם. מנגד, ראובן יכול לטעון כי היחסים בין השניים הפכו להיות עסקיים ועל כן, ניתן לגבות ריבית (טענה חלשה, שכן ברור שמדובר ביחסים של לווה ומלווה- הערמה על הדין). **לפי טענות הצדדים, נראה כי ביה"ד לא יעניק לסעיף זה תוקף.**

ד. הסעיף הרביעי במסמך עוסק בקביעה כי הלווה לא יכול לטעון דבר בעניין הגבלת סכום הריבית לפי חוק המדינה. הסוגיה העולה מהעניין עוסקת באימוץ הדין האזרחי אל תוך עולם ההלכה, שכן הצדדים פנו לפתרון הסכסוך בביה"ד לממונות שבבני ברק. אימוץ הדין האזרחי בארץ ישראל יכול להתרחש בשני מישורים: הכרה ישירה והכרה עקיפה.

הכרה ישירה עניינה בכלל "דינא דמלכותא דינא", או כדרך של תקנת קהל (יש צורך באישור של אדם חשוב). לחילופין, ניתן להכיר בדין באופן עקיף כדרך של מנהג (הנהוג בפועל). הכלל "דינא דמלכותא דינא" העלה מספר מחלוקות ביחס לתחולתו בארץ ישראל, שכן הסברה היא שהארץ שייכת לעם ולא לשלטון (דעת הר"ן). אמנם, ישנם טענות נגדיות הסוברות כי יש להחיל את הכלל בארץ ישראל. כמו כן, הדעות חלוקות ביחס להיקף הכלל, והאם הוא חל רק על דיני מיסים ומקרקעין, האם מדובר רק בתקנות שיש בהן מן ההנאה למלך וכו'.

אך, המגבלה החותכת, אשר רלוונטית לכל הדעות, היא שלא ניתן לאמץ דין זר, כאשר הוא סותר דין תורה באופן מפורש, אלא רק כשיש לקונה (דעת הש"ך). לעניינו, איסור הריבית מהווה איסור תורה שלא ניתן לסתור אותו, **ועל כן נראה שביה"ד לא יאמץ את הגבלת הריבית שבחוק המדינה, ולא ייתן לסעיף זה תוקף.**

לסיכומו של דבר, נראה כי ביה"ד יעניק **15** תוקף לסעיף הראשון, אשר עומד בקנה אחד עם איסור התורה לפנות לערכאות של גוים. לעומת זאת, לשאר הסעיפים ביה"ד לא יעניק תוקף מכוח הטענות שהצגתי לעיל.

המקור לעיל עוסק בסוגיית "לא בשמיים היא". הסוגייה עוסקת בשימוש בכלים נבואיים ושמיימים בהכרעה במחלוקת וחידוש הלכות.

הסיפור של התנור של עכנאי, מתאר מחלוקת בין בית הלל לר' אליעזר, אשר סבר כי לאחר שנשבר הכלי, הוא טהור. לעומת זאת בית הלל סברו כי הוא טמא. ר' אליעזר מנסה לסמוך את טענתו תחילה בכלים אנושיים, אך לאחר מכן הוא משתמש בכלים שמיימים. המחלוקת הוכרעה לצד בית הלל, שכן השימוש בכלים שמיימים היה אסור, והוטל נידוי על ר' אליעזר והלכותיו למפרע. בהמשך אף ראו את השלכות הנידוי בבצורת וסכנת טביעת הספינה. למעשה, ניתן ללמוד מסיפור זה על כך שהמחוקק (הקדוש ברוך הוא), אף הוא כפוף לחוקים, ועליו לקיימם, בנוסף לאלו אשר מואלים עליהם הגזירות. הסיפור מיישם את הכתוב במקור לעיל, בניגוד לנהוג במדינה בה השליטה מצויה בידי המלך, אשר רשאי לסטות מהגזירות אשר הטיל.

ישנם דעות נוספות אשר סוברות כי לא ניתן להשתמש בכלים נבואיים, שכן "לא בשמיים היא". ראשית, כאשר נשכחו 3,000 הלכות, העם ביקש לחדש אותם באמעות נבואה. אך, אלו נענו בשלילה, שכן הנבואה היחידה הייתה במעמד משה בהר סיני, ומכאן ואילך לא ניתן לחדש הלכות דרך נבואה. זאת ועוד, הרמב"ם סבור כי נביא שמשמש בנבואתו כדי לחדש הלכות הוא נביא שקר. הוא סבור כי רק מעמד החכמים מאפשר לחדש הלכות ולא מעמד הנביא.

מנגד, ישנם דעות הסבורות כי יש לנבואה משקל וכוח (הכוזרי), ואין לפסול הלכות כדרך של נבואה. דעות נוספות מגבילות את השימוש בכוחות שמיימים (בת קול) למצבים בהם - (1) היא תומכת בדעת הרוב (כמו בהכרעה בבית הלל). (2) כאשר לא ניתן להכריע באמצעות כוחות שכליים ומוצו כל האפשרויות. (3) כאשר היא מתגלה מאליה ולא כאשר מזמנים אותה (בניגוד לסיפור עם ר' אליעזר, אשר זימן את בת קול).

הסוגייה אשר עולה מן המקור, עוסקת בשאלת המחלוקת והאמת ההלכתית בדברי החכמים. ביחס לסוגייה זו, עומדות טענות המצדדות במחלוקת ורואות בה כדבר חיובי. לעומת זאת, ישנם דעות אשר רואות במחלוקת כטעות ודבר שלילי.

מדבריהם של מלאכי השרת, נלמד כי הם דוגלים באמת הלכתית אחת, ועל כן מציגים עמדה שלילית לעניין המחלוקת. עמדה התומכת בטענתן הינה של התוספתא אשר סוברת כי בימי בתי הדין, היה סדר ברור לפנייה למש הכרעה בסכסוך. בתי הדין הכריעו על בסיס המסורות בלבד, ורק בית הדין הגדול שבירושלים היה מוסמך לחדש הלכות. כך, לא הייתה אפשרות של היווצרות המחלוקת. כמו כן, דעה נוספת סוברת כי המחלוקת היחידה עניינה בשאלת הסמיכה, שנגרמה עקב הלימוד הבלתי-ראוי של בית שמאי ובית הלל. על כן, רק בבוא המשיח נגעלה המחלוקת.

מנגד, **אבות דרבי נתן** סבור כי המחלוקת מהווה סוגייה חשובה אשר מפרה את האדם, אשר חשוף לשלל דעות שונות. הוא מוסיף כי אין להתייחס משלל הדעות והסברות, אלא לראות בהן דבר חיובי. כמו כן, ישנה דעה הסוברת כי במעמד הר סיני, ניתנו למשה 49 עמדות נגד ו-49 עמדות בעד, כך שאלוקים עומד על סברה כי אין דעות שהן יותר צודקות מהאחרות ("**אלו ואלו דברי אלוים חיים**"). במסכת עירובין נקבע כי את המחלוקת מכירים בית הלל. אך, הכרעה זו לא טענה כי בית הלל יותר צודקים, אלא מפני שהם יותר נוחים וזכריים וכן מכוח העובדה שהם מכירים ודנים בטענת הנגד.

זאת ועוד, תחת סוגייה זו, יש המדגישים את חשיבותה של דעת המיעוט אשר יכולה להיות רלוונטית במקרים מסויימים (**דעתו של ר' שמעון בסוגייה של טלטול נר בשבת**).

לעניין השאלה מתי יכולה להיווצר מחלוקת, **הרמב"ם** טוען כי יכולה להיווצר מחלוקת רק בסוגיות בהן מעורב השכל האנושי ולא בהלכות אשר עוברות במסורת. מנגד, **הרב גופני** טוען כי תיתכן מחלוקת גם בהלכות העוברות במסורת עקב שיבושים ואי-הבנות.

1
(24)